

Dysgu cymorth cyntaf iechyd meddwl mewn ysgolion

Y Pwyllgor Deisebau | 29 Medi 2020
Petitions Committee | 29 September 2020

Cyfeirnod: RS20/13862

Rhif y ddeiseb: P-05-1008

Teitl y ddeiseb: Dysgu cymorth cyntaf iechyd meddwl yn ysgolion Cymru

Testun y ddeiseb: Am gyfnod llawer rhy hir yn awr, mae llofrudd tawel wedi bod yn peri galar yng Nghymru. wrth i bobl ddirifedi golli anwyliaid ar ôl brwydr anhysbys. Diben y ddeiseb hon yw pwysu am hyfforddiant cymorth cyntaf iechyd meddwl mewn ysgolion er mwyn creu cymdeithas lle bydd pobl bob amser yn cael y cymorth a'r arfau i ymladd y frwydr ofnadwy y mae llawer yn ei hwynebu bob dydd, gan achub bywydau llawer, gobeithio.

1. Cefndir

Mae iechyd a lles meddyliol ac emosiynol wedi'i gynnwys yn y cwricwlwm cyfredol trwy addysg Personol a Chymdeithasol (ABCh). Mae darparu ABCh yn ofyniad statudol yn y cwricwlwm sylfaenol, ond yr ysgol sydd i benderfynu beth yw'r cynnwys. Mae'r fframwaith anstadudol, y **Fframwaith addysg personol a chymdeithasol ar gyfer dysgwyr 7 i 19 oed yng Nghymru** (2008) yn awgrymu dulliau i'w cymryd, a deilliannau dysgu. Mae iechyd a lles emosiynol yn un o bum thema'r fframwaith ABCh.

Bydd y Cwricwlwm newydd i Gymru ar gyfer plant 3-16 oed yn cael ei gyflwyno ym mhob ysgol sydd wedi'i chynnal, a phob lleoliad meithrin sy'n derbyn nawdd cyhoeddus, o fis Medi 2022 ymlaen, fesul cam. Cafodd **Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru)** ei gyflwyno i'r Senedd ar 6 Gorffennaf 2020. Mae'r Bil yn nodi beth yw pedwar diben y cwricwlwm:

- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn ddysgwyr galluog ac uchelgeisiol, sy'n barod i ddysgu drwy gydol eu hoes;
- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn gyfranwyr mentrus a chreadigol, sy'n barod i chwarae rhan lawn mewn bywyd a gwaith;
- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus i Gymru a'r byd;
- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn unigolion iach a hyderus, sy'n barod i fyw bywydau boddhaus fel aelodau gwerthfawr o'r gymdeithas.

Mae Llywodraeth Cymru wedi pwysleisio y bydd y Cwricwlwm newydd ar gyfer Cymru **wedi'i lywio gan ddibenion yn hytrach na'i liwio gan y cynnwys**. Nid oes cynnwys penodol ar gyfer addysgu'n cael ei nodi yn yr un modd ag o dan y cwricwlwm cenedlaethol presennol.

Mae'r Bil yn nodi chwe Maes Dysgu a Phrofiad ar gyfer y cwricwlwm newydd a'r elfennau gorfodol ynddynt. Dyma'r Meysydd Dysgu a Phrofiad:

- Y Celfyddydau Mynegiannol
- Iechyd a Lles
- Y Dyniaethau
- Ieithoedd, Llythrennedd a Chyfathrebu
- Mathemateg a Rhifedd
- Gwyddoniaeth a Thechnoleg.

Yr elfennau gorfodol o fewn y Meysydd Dysgu a Phrofiad fydd: Saesneg, Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb; Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg a Chymraeg

Mae'r Bil yn darparu 'Cod yr Hyn sy'n Bwysig' i nodi cysyniadau allweddol dysgu a phrofiad ym mhob un o'r Meysydd Dysgu a Phrofiad (gan gynnwys y Dyniaethau) a bydd yn rhaid i gwricwla ysgolion gwmpasu pob un o'r cysyniadau hyn. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi 'Datganiadau o'r Hyn sy'n Bwysig' yn [nogfennaeth Cwricwlwm Cymru](#). Y bwriad yw iddo ddarparu'r 'dull gweithredu cenedlaethol' a fydd, [yn ôl y Gweinidog Addysg](#), yn sicrhau cysondeb i ddysgwyr.

Cyhoeddwyd y [canllaw statudol dros dro ar Faes Dysgu a Phrofiad Iechyd a Lles](#), ym mis Ionawr 2020. Mae hwn yn nodi:

Elfennau sylfaenol y Maes hwn yw iechyd a datblygiad y corff, iechyd meddwl, a lles emosiynol a chymdeithasol.

2. Camau gan Senedd Cymru

2.1. Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

Cyhoeddodd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg adroddiad ynghylch ei ymchwiliad i iechyd emosiynol a meddyliol plant a phobl ifanc, [Cadernid Meddwl](#), ym mis Ebrill 2018. Nid oedd y Pwyllgor yn fodlon bod y [Ymateb cychwynnol Llywodraeth Cymru](#) Cyflawnodd [PDF 1.2KB] argymhellion adroddiad y Pwyllgor.

Ym mis Mai 2019, cafwyd diweddariad gan y [y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Gweinidog Addysg](#) ar yr argymhellion i'r Pwyllgor CYPE. Ym mis Mehefin 2019, bu'r Pwyllgor yn cynnal gwaith dilynol a [chlywed tystiolaeth lafar](#) gan y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Gweinidog Addysg.

2.2. Y Pwyllgor Deisebau

Yn 2016, bu'r Pwyllgor yn ystyried dwy ddeiseb, sef [Cyflwyno Addysg Iechyd Meddwl Orfodol mewn Ysgolion Uwchradd a Gwneud Iechyd Meddwl yn Rhan o'r Cwricwlwm Cenedlaethol](#). Ar y pryd, dywedodd y Gweinidog Addysg, fel rhan o ddyluniad y cwricwlwm newydd y byddai'r Maes Dysgu a Phrofiad Iechyd a Lles yn tynnu ar les meddyliol, corfforol ac emosiynol. O ganlyniad, cytunodd y pwyllgor i gau'r naill ddeiseb a'r llall.

3. Camau gan Lywodraeth Cymru

Ar [14 Ionawr 2019](#) cyhoeddodd y [Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol](#) y bydd £7.1 miliwn ar gael i gefnogi'r Llywodraeth yn ei gwaith, yn dilyn argymhellion y Pwyllgor. Bwriedir i'r

arian warchod, gwella a chefnogi iechyd meddwl a lles plant a phobl ifanc, trwy ddatblygu gwasanaethau ymhellach. Mae'r buddsoddiad o £7.1 miliwn yn ychwanegol at yr £1.4 miliwn sy'n cael ei fuddsoddi gan Lywodraeth Cymru mewn rhaglen o wasanaethau iechyd meddwl mewngymorth i ysgolion i gryfhau'r gefnogaeth gan y Gwasanaeth Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed mewn ysgolion mewn pedair ardal beilot ledled Cymru.

3.1. Dull ysgol-gyfan tuag at iechyd emosiynol ac iechyd meddwl

Sefydlodd Llywodraeth Cymru Grŵp Gorchwyl a Gorffen Gweinidogol a Grŵp Cyfeirio Rhanddeiliaid – wedi'i gadeirio ar y cyd gan y Gweinidog Addysg a'r Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol – i ddatblygu dull ysgol-gyfan tuag at les emosiynol ac iechyd meddwl, fel rhan o ddull system gyfan sydd hefyd yn cydnabod y cysylltiadau rhwng lles meddyliol a chorfforol.

Ar 8 Gorffennaf 2020, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ymgynghoriad, Sefydlu dull ysgol-gyfan o ymdrin ag iechyd a lles meddyliol. Mae'r ymgynghoriad – sy'n cau ar 30 Medi 2020 – yn ceisio barn ar welliannau posibl i'r modd y bydd y fframwaith yn cefnogi'r canlynol:

- iechyd meddwl a lles emosiynol cadarnhaol pob dysgwr a'r staff
- datblygu ac ymgorffori arferion gorau
- cysondeb a chydweithrediad rhwng ysgolion a phartneriaid
- gweithgareddau fel hyfforddiant ac ymwybyddiaeth

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth a gynhwysir yn y briff hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r briffiau hyn o reidrwydd yn cael eu diweddarau na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.